

„Geef mij driehonderd loten” zei Pirroen.
„Wat belooft?” vroeg de Juffrouw verschie-
tend van het getal.

„Geef mij één lot” zei Pirroen.

Hij beweerde, dat de ziel in den buik zit.
Hij kon uren achtereen diskuteren, en als
men hem dan op 't laatste gelijk gaf, zooals
apotheker Snip, dan zei Pirroen: „Nee ik
heb geen gelijk, 't zijt gij die gelijk hebt”.

Hij deed veel goed in stilte, maar wie hem
kwam bedanken vloog met een bevenden vinger
de deur uit. Pirroen droeg winter en zomer,
's werken daags, bij feest en bij processie,
dezelfde purpelen frak. De kleermaker moest
zoo alle jaren een purpelen frak en vier broe-
ken van verschillende kleur maken.

Hij had ook een zwart kostuum, dat hij nog
nooit had aangedaan....

Realiseert men zich nu deze trekken van Pirroen's
beeld, dan staat het duidelijk en ten voeten uit
voor het oog: potsierlijk is hij gekleed, met vol-
strekke verachting van wat hoort of niet hoort,
van wat men zeggen en zien zal; ongelooflijk
dwars, direct er op bedacht precies anders om
te doen dan men verwachten zal; norsch en hoekig
en volkomen onberekenbaar. Maar kijkt men goed,
dan ziet men de trekken van geestigheid en gultig-
heid, dan ziet men ook, dat het hart heel anders
is dan de mond. Zoo wordt dit portret van Pirroen
een kostelijk schilderstuk, waar we telkens met
genoegen op zien, omdat het 't beeld is van de
werkelijkheid, geschilderd met al de effecten van
echte humor.

Een tweede portret-in-woorden, nu een, waar-
van de entourage karakter brengt in 't beeld zelf,
is dat van Oom Zeelik uit „Het huisje aan de
sloot” van Carry van Bruggen.

Men kent dit mooie, auto-biografische boek, teek-
nend het Joodsche milieu, zooals een kind van
arme, maar nette Joodsche ouders het gezien heeft.
Vetpot is het niet in het huisje aan de sloot,
en daarom zit er al heel wat kleur in het zinnetje:

.... Oom Zeelik is gekomen.

Warmte en heldere lampescheijn, versche kof-
fie en oom Zeelik op bezoek.

De verschijning van Oom Zeelik is daarmee al
als iets fleurigs aangekondigd.

En dan komt z'n portret:

Oom Zeelik heeft dikke wangen, dikke han-
den, dikke knieën, dikken buik.

Hij is geen echte oom. ... hij is gelukkig geen
echte oom. Echte ooms zijn oom Mozes, oom
Meyer, oom Sander.... met de echte ooms
wordt er altijd gefluisterd, over belasting, over
huishuur, over schulden.... naar hen tweetjes
(= 't zusje, dat vertelt en haar broertje) wordt
dan nauwelijks gekeken. ... ze mogen niet mee-
praten en moeten vaak de kamer uit... dan
luisteren ze stiltes in het aldoof naar de stem-
men en naar den klank van het zilveren geld...
mogen ze na een poosje weer binnenkomen,
dan worden hun kleeren bekeken en zij zelf
over school ondervraagd.... De echte ooms
rooken geen pijpen, de echte ooms vertellen
geen grappen.... maar oom Zeelik rookt altijd
een pijp en vertelt altijd een grap. De echte
ooms hebben „Zaken” en bovenhuizen in een
groot stad, maar oom Zeelik heeft besse-
boompjes, een hond met rood haar, witte kip-
pen en zeven hengels, in het dorp aan het
water waar hij dertig jaar grootvaders buur-
man is geweest.

De tegenstelling met de echte ooms, die Zaken
hebben (men lette op de hoofdletter), blijkbaar
de veel armere familie zoo nu en dan genadig
eens wat geven, waarvoor ze meer dank verwacht-
ten dan de gift waard was, die bazen over de
kinderen om dezen te doordringen van hun meer-
derheid, die te deftig zijn om een pijp te rooken
en te gewichtig om een grap te vertellen, die tegen-
stelling maakt eigenlijk Oom Zeelik's portret. Want
de gezelligheid in huis, de pijp en de grappen, ze
hooren bij Oom Zeelik, zooals ze niet hooren bij
de echte Ooms.

Zie nu eens, hoe anders Oom Zeelik tegen de
kinderen doet.

Hij heeft een krentekoek meegebracht, hij
heeft een rookworst meegebracht, hij heeft
appels meegebracht!

Die herhaling wijst op het bijzondere voor de
kinderen. Wat is Oom Zeelik royaal! Zooveel at-
tentie zijn ze van de echte Ooms niet gewoon,
maar die zijn ook anders, dan Oom Zeelik.

Weer dus een trek van diens beeld, duidelijk
eerst door de entourage.

Braaf opgepast? Goed geleerd op school?
Niet den meester voor den gek gehouden? Ja,
dat vragen ook allemaal de echte ooms, maar
Oom Zeelik lacht met glimmende wangen en
kleine oogjes en hij zou blijven lachen, al
hadden ze niet braaf opgepast, slecht geleerd
en den meester voor den gek gehouden.

Zooveel vertrouwen hebben ze in de vriendelijk-
heid van Oom Zeelik, dat ze nog niet bang voor
hem zouden zijn als ze eens niet gunstig konden

antwoorden op z'n vragen. Denk u eens even in,
wat in dat geval de Zaken-ooms zouden doen!!

Nog weer een trek van Oom Zeelik's portret:
z'n goedmoedige vriendelijkheid, z'n willen-begrij-
pen wat kinderen zijn.

Zoo gaat de Schrijfster door met schilderen,
telkens weer de figuur van Oom Zeelik plaatsend
tegen den achtergrond van gewichtigheid der andere
Ooms, en zoodoende hem volkomen typeerend. Geen
enkele eigenschap wordt van hem genoemd, maar
de lezer ziet intusschen al z'n karaktertrekken.

Dat is, op een andere wijze wel dan gewoonlijk
geschiedt, maar toch ook waarlijk, portret-schil-
dering in woorden.

Deze enkele voorbeelden mogen voldoende zijn.
Wie meer zoodanige portretten begeert te zien, die
zoeken in de proza-literatuur, waar ze te kust en
te keur te vinden zijn, midden tusschen ander-
soortige, maar even bezienwaardige, schilder-
ingen in woorden.

Door zulk lezen gaat de leetuur eerst leven!
wordt ze meer dan de minst vervelende manier
om ledige uren door te komen, wordt ze een ver-
rijking en verfrissing.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK.

IX.

Mahler's 2e te Utrecht.

Chronologisch deugt deze orde natuurlijk niet.
Dan zou men eerst de Tweede en later het Lied
van der Erde moeten geven. En chronologie heeft
bij zulke werken meestal geen geringe beteekenis,
omdat een tonkunstenaar zich hoe langer hoe
meer ontwikkelt en rijper wordt.

Mahler schreef deze tweede symphonie tijdens
zijn verblijf te Hamburg, waar hij van 1891—1897
werkzaam was. Ze kwam gereed in zijn 34ste
levensjaar. Het Lied van der Erde is uit 1908,
dus toen hij 48 jaar was, en 18 Mei 1911 stierf
hij. Wie wat van Mahler weet, ziet, welk een
afstand tusschen deze beide werken ligt. Dit is
heel wat meer dan 14 jaren! Hij is geweest als meer-
deren, die kort leven en toch veel vrucht dragen,
omdat de Beschikker aller dingen in een kortere
tijdruimte bij zulken samenbracht wat anderen over
veel langer levensduur soms op verre na niet be-
reiken.

Toch heb ik niet het minste bezwaar ertegen,
dat deze volgorde werd gekozen. Want al is het
Lied van der Erde rijper en al vallen doodsscha-
duwen er over, die het een wonderlijke schoon-
heid verlenen, deze Tweede Symphonie staat op
een onbegrijpelijke hoogte. Men kan het zich bij-
kans niet indenken, dat iemand van ruim 30 jaar
zoo het leven kende en weergaf in zijn ontzaglijken
strijd en zijn rijke overwinning. Neem het eerste deel,
dat in een klein half uur afloopt, maar een levens-
worsteling verhaalt, en ge staat verbaasd: hoe is
het mogelijk, zooveel te zeggen reeds op dien leef-
tijd!

Bovendien, deze Tweede is de volle en zuivere
uitdrukking van Mahler's idealen, welke door zijn
afscheidslid allermint worden verloochend, doch
wier verkondiging dan in dencheidenden dag
geschiedt met den weemoed, die den avond ken-
merkt. Het tweede werk van dezen Zomerzyklus is
anders dan het derde in de wijze, waarop de
dingen gezegd worden, doch niet anders in het
wezen der zaak zelf. Het is alsof Cornelis ons
wil leeren: deze Mahler kwam uit boven het per-
soonlijke, en de man, die in de Kindertolentlieder
de eigen smart tot wereldsmart wist te verbreden,
heeft in het thans gegeven werk een belijdenis
afgelegd, die door zijn zwanenzang en zijn ster-
ven alleen kon worden bevestigd maar niet weer-
sproken.

Want de Tweede is een belijdenis. Ik zal ook
nu niet herhalen wat ik in Stemmen des Tijds
1919 over dit werk schreef. Laat me ditmaal liever
eens vertellen, hoe Mahler aan het slot ervan
kwam, dat door het koor wordt gezongen; een
koor al wederom, waarin de menselijke stem
niet afzonderlijk optreedt en de sopraan en alt
nog minder als „solisten” fungeren, doch dat een
vervolmaking door aanvulling is van wat het orkest
aan het einde te zeggen heeft. J. B. Foerster,
componist en vriend van Mahler, heeft ons deze
geschiedenis verteld.

Hoe zou het mogelijk zijn, tegenover het gewel-
dige eerste deel, na het zeldzaam liefelijke tweede
en het hoogst merkwaardige derde, een slot te
vinden, dat niet alleen een einde maar ook een
bekroning, een hoogtepunt was? Mahler wist het
zelf niet en worstelde ernaar juist zoo als ik het
u van Beethoven vertelde.

Daar kwam het schokkend bericht, dat de groote
musicus Hans von Bülow 19 Febr. 1894 in Cairo
was overleden. Zes weken later liet de Hamburg-
sche Senaat een lijdendienst voor hem houden in de
grote Michaëlskerk. En nu verhaalt Foerster dit:
„Hoe de kinderstemmen als engelenstemmen klon-
ken, hoe diep geroerd de vergaderden luisterden,
dat kan ik niet vertellen; het was het meest aan-

grijpende, wat ik ooit beleefd heb. Het klonk als
de verkondiging van een heilige hoop, het had de
wijding van een gebed, de macht van een wonder
en de betoovering van een sprookje. En het klonk
daar — alle harten zongen mede —:

Auferstehn, ja auferstehn, wirst du.
Mein Staub nach kurzer Ruh.
Unsterblich Leben
Wird der dich schuf dir geben.
Wieder auf zu blühn werd' ich gesät;
Der Herr der Ernte geht
Und sammelt Garben
Uns ein, die starben...

Ik had Mahler vóór den rouwdienst niet gespro-
ken. Maar des middags dreef mijn gevoel me naar
hem toe. En toen ik de deur zijner eenvoudige
studeerkamer opende, zat hij aan tafel, draaide
zich om en riep me toe: „Foerster, ik heb het!”
En ik zeide: „Auferstehn, ja auferstehn.” Toen
zag hij mij verwonderd en verward aan, want ik
had zijn geheime gedachten geraden.

Merkwaardig is de zelfs letterlijke overeenstem-
ming met Beethoven's uitroep. De schoone verzen
van Klopstock inspireerden hem tot de grootsche
gedachte: dit aardse leven is het grootste en
meeste niet. Er is een opstandingsleven, en daar-
in wordt pas de oogst ervan vergaderd. Niets gaat
verloren:

O Glaube, mein Herz, es geht dir nichts verloren,
Dein ist, was du geseht, geliebt, gestritten.
En ten slotte vindt deze idee haar hoogtepunt
in het

Sterben werd' ich um zu leben.

De gedachte van het sterven om te leven is
een recht christelijke, evenals de idee, dat alleen
hierdoor het leven waarde krijgt en den strijdenden
mensch rust en vrede wordt geschonken in dit
tranendal. Slechts één ding bedroeft: dat niet van
den Christus wordt gesproken. Die door Zijn lijden
en sterven dit mogelijk heeft gemaakt en Wiens
gemeenschap de Zijnen in staat stelt, Hem in dezen
weg te volgen. Er is dus wel de vrucht, niet de
boom; wel het licht, niet de lichtbron. Dit be-
zwaar blijft, hoewel het veel en veel minder groot
is dan wat ik tegen Beethoven's 9e gevoel. Maar
hoe schoon is in deze symphonie de uiterste ont-
plooiing van de natuurlijke Godskennis, in het licht
der Christelijke levens- en wereldbeschouwing, als
b.v. in het 4e deel de alt-solo dat verlangen naar
God uitdrukt, 't welk zelfs de afwijzing der enge-
len niet dult:

Ich bin von Gott und will wieder zu Gott!
Der liebe Gott wird mir ein Lichtchen geben,
Wird leuchten mir
Bis in das ewig' selig' Leben.

Ik moet mijn beschouwing over het werk ein-
digen, niet om een gebrek doch om een te veel
aan stof; en ook omdat ditmaal breder over de
uitvoering zelve behoort geschreven te worden.
Dat verdient deze reusachtige prestatie ten volle.

Het was voor mij de zevende keer, dat ik deze
Auferstehungssymphonie hoorde. Tevoren steeds
van het Concertgebouw orkest onder leiding van
Mengelberg. Thans van het Utrechtsch Stedelijk
versterkt door het Arnhemsch orkest. Want de be-
zetting, die Mahler voor deze symphonie eischt,
is zoo groot, dat die belangrijke versterking be-
paald noodzakelijk was.

Toen ik van de plannen voor deze uitvoering
indertijd vernam, heb ik wel eenige vrees gekoest-
erd, of dit zonder ongelukken zou afloopen. Want
men moet de Tweede goed geven of men moet
haar veel liever niet geven: een matige uitvoe-
ring, die juist nog erbij door kan, is in dit geval
een groote kwelling voor den hoorder, die het
hoogste verlangt. Ik was niet zonder zorg over
de vraag, hoe de samenwerking van twee aan-
elkander niet gewone orkesten zou gaan. Ook:
hoe Toonkunst het slotkoor eraf zou brengen. De
uitvoering onder Wagenaar b.v. van Brahms' Re-
quiem, dat in de idee verwant is aan deze sympho-
nie van Mahler, had me allermint den indruk
gegeven, dat de noodige bezieling aanwezig was
om die muziek te zingen met de overgave, die
zij vereischt.

De eerste en tweede avond hadden echter mijn
zorgen reeds zeer verminderd, want het bleek, dat
Evert Cornelis den toren niet was gaan bouwen
zonder de geestelijke kosten te overrekenen. Wilt
ge het anders gezegd: dat in hem voldoende gees-
telijke kracht was om alles uit zijn medewer-
kenden te halen, zoodat ze zichzelf overtroffen en
Mahler in al zijn grootheid zou spreken.

Daarom deed de inzet me niet aangenaam aan.
Het eerste thema had niet de kracht, het scherp
gemarkeerde, dat ge ervan verwacht. Het was niet
het van groeven geploegde gelaat van den worstel-
laar met het leven, maar een gewoon gezicht van
iemand, die het nogal hard te verantwoorden heeft.
Het tweede thema, in E-dur, dat daarna een oogen-
blik de zon door de wolken doet breken en he-
melsch licht over alles werpt, ging even correct
als het eerste. Geen noot was fout, dat spreekt;
maar het beroerde ook de ziel niet, en wakte een
weemoedige herinnering aan Mengelberg en zijn
zingende violen, die daarbij werkelijk als den he-

met deden opengaan.

Och het werd hoe langer hoe beter. Het was alsof de musici zich eerst wat moesten inspelen, en alsof Cornelis hun de geestdrift moest mededeelen, zonder welke ze een luidende schel en een klinkend metaal waren. Maar toen de doorvoering kwam, werd alle vrees bij me weggenomen. De inspiratie was er. Wat straks alleen in orde en af, maar niet geestelijk vol was, werd nu gespeeld naar den aard van het werk en den geest van den meester. En zoo is het doorgegaan, al verder en verder in steeds grooter geestdrift en schoonheid, tot het overweldigend slot toe. Waren dat soms nog wel menschen, die zoo speelden en zongen? Een vreemde vraag, en toch was er af en toe reden voor; zóó grootsch was het.

Dat is Cornelis' adelfiel. Maar het is ook een hooge eere voor wie zich zoo door hem lieten gebruiken tot dit verheven doel!

Er waren slechts enkele tekortkomingen, die ook niet zullen kunnen opgeheven worden, omdat ze liggen aan de taal van „Tivoli”. — Vooreerst het orkest in de verte. Dat leek vrijwel naar niets. Alleen op het laatste in zijn afzonderlijk spel beteekeende het iets, maar toch lang niet wat het moet zijn. De oorzaak is, dat geen goede opstelling er voor kan worden gevonden, zoo het schijnt. Het stond nu in de boven-zijde, doch al gaf het contact met den dirigent weinig bezwaar, het geluid beantwoordde absoluut niet aan den eisch. — Ten tweede: het orgel. „Tivoli” heeft geen concertorgel, en dat blijft bij allerlei uitvoeringen een groot bezwaar. Ditmaal had men een concertorgel van Sauer geplaatst, doch de moeite en kosten had men kunnen besparen. Op het oogenblik, wanneer het de apotheose volledig moet maken door zijn zwaar dreunend geluid, orkest en koor zelfs overstemmende en (zoals bij Bach in de Mattheus-Passion en bij César Franck in zijn derde) het allerhoogste weergevende, waarvoor het tot dien tijd gespaard werd, — zie, op dat oogenblik, waarop ge zit te wachten als op het moment van den avond.... hoorde men niets. Het was in de verste verte niet opgewassen voor zijn taak, zooals reeds te vreezen was. Doch ook hier treft den dirigent geen verwijt. Zonder een orgel als het Concertgebouw heeft, is het onmogelijk, aan dezen eisch te voldoen. — In beide stukken zal een uitvoering zooals het behoort in Utrecht onmogelijk zijn en — vrees ik — blijven.

Overigens was alles wonderbaar schoon. Ik weet geen woorden te vinden om te zeggen, hoe aangrijpend de hoogtepunten van dit werk waren en hoe heerlijk het tot de ziel sprak. Ik ben ook stil van bewondering voor het machtig talent van Cornelis om zooveel medewerkenden van zijn geest te doordringen en reeds bij een eerste uitvoering van zulk een werk deze geweldige hoogte te bereiken. Daar behoort wat toe in de voorbereiding om het zoo ver te sturen! Maar toen ik naar huis ging, vielen mij de klanken der 8ste van Mahler te hinnen, als die jongeren Engel juichen:

Jauchzet auf! es ist gelungen!

en ik dacht: dat kan Cornelis nu zeggen....

Aan de samenwerking der orkesten ontbrak niets. De solo-violon waren subliem (b.v. bij de altolo Urlicht). De rhythmus, waarop het bij deze symphonie zoo bijzonder aankomt, was schitterend. Het slagwerk verdient bijzonderen lof voor de vervulling zijner zware taak. Merkwaardig hoe Mahler in het derde deel zelfs een bezemroede wist te gebruiken om zijn gevoelens te vertolken! En als ge het hoort, zegt ge: ja, hoe vreemd ook, maar het moest zo!

Het koor heeft met groote overgave des harten gezongen. Natuurlijk, de voorafgaande symphonie leidt voor goede hoorders reeds daartoe; wie dat recht verstand moet, dunkt me, nu zóó zingen. De uitvoering was volkomen aan den eisch beantwoordende en boven elken lof. Het was geen „mooi” zingen: neen, hier sprak de geest van het meesterwerk, waaraan allen zich gewillig dienstbaar stelden.

Solisten, als men daarvan spreken kan, waren Mevrouw Menagé-Challa, als naar gewoonte, en Mej. Versteegh. De eerste is de ideale vertolkster dezer partij, de tweede sloot zich uitnemend bij haar aan.

Utrecht toont steeds meer toenadering tot Mahler; het zal, evenals Amsterdam vroeger door Mengelberg, thans door Cornelis voor Mahler veroverd worden. De taal was — op een warmen avond in de tweede helft van Juni, denk het u toch eens in! — stamp en stamp-vol. En hoe enthousiast het publiek ook was, ditmaal was een enkel afwerend gebaar van Cornelis voldoende om de weinige klappende handen zelfs na het tweede deel te doen ophouden. En dat zegt iets, want dat tweede deel is zoo in het gehoor liggend en zoo allerbekoorlijkst, dat zelfs de meest onkundige op dit gebied daardoor nog onmiddellijk wordt ingepalmd.

Summa summarum: Cornelis heeft zich hier getoond als een man, van zijne schouderen en opwaarts hooger dan al het volk en geschikt om in den hoogsten zin des woords onze muzikale vooranger te zijn. Dit muziekfeest zal in blijvende gedachtenis gehouden worden. — Ook: wie in zoo

korten tijd dit bereikt, bij orkest, koor en hoorders, die kan meer. Blijde wachten we dat meerdere af; en waar Mengelberg helaas vermerikaniseert en steeds meer aan den dollar zich schijnt te offeren, daar vragen we ons af: is Cornelis de komende man, die de artistieke waarden zal redden? Hij blijve zijn ontzaglijk kunnen in den dienst der schoonheid stellen, en worde niet afgeleid, her-noch der-waarts.

Zou de begeerte te stout zijn, om nu te zijner tijd de 8ste van Mahler eens van hem te hooren? Ik weet, dat nog veel meer komt kijken om dat te kunnen doen. Ik weet ook, dat hier vooral het gemis van een orgel zich pijnlijk zal doen gevoelen; denk alleen maar eens aan den inzet van het eerste deel. Doch dat is nu eenmaal niet anders; het overige lijkt me toch niet meer zoo onmogelijk nu ik dit gehoord heb.

Cornelis late zich niet door den lof bedwelmen doch stelle zich nederig in den dienst van Hem, Die in de schoonheid Zijner werken Zichzelf verheerlijkt. d. e. M.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Regering en Zending.

De verhouding tusschen regering en zending is een bij uitstek moeilijke kwestie. Indertijd verscheen van Dr J. W. Gunning een brochure over dit onderwerp, en Dr Baron van Boetzelaer refereerde er over op de laatstgehouden Alg. Zend. Conferentie te Amsterdam.

Regering en zending behooren elkander te verstaan; zij hebben elkander noodig, en moeten dus verband oefenen. Maar hoe? Waar loopen de grenzen? Waar moeten zij elkander helpen, en waar in elkanders vrijheid en soevereiniteit eerbiedigen? Er zijn wel eenige algemeene regelen aan te geven, maar de dusgenaamde grensgevallen baren de meeste moeilijkheid; en dan moet er nog zooveel aan de wijsheid en voorzichtigheid van zendelingen en ambtenaren worden overgelaten.

Dit dan staat wel vast, dat de zendeling geen regeringsambtenaar mag zijn, en de Inlander niet den indruk mag krijgen, dat de zendeling hand- en spandienst voor de overheid verricht. Dit sluit evenwel niet uit, dat de zending aan de regering verschullende diensten kan bewijzen, b.v. met het geven van inlichtingen over land en volk en taal, zeden en gewoonten. Zelfs kan zich het geval voordoen, dat een zendeling als tusschenpersoon optreedt tusschen volk en overheid, om misverstanden te voorkomen of gerezen moeilijkheden weg te nemen.

Dit geldt dan plaatselijke belangen.

Echter, de zending als één geheel heeft ook met de regering van doen.

De kwestie van art. 123 Indisch regeringsregl. is voldoende bekend, dat n.l. elke „geestelijke” een toestemming moet hebben onder een bepaald volksdeel te arbeiden.

Tevens wordt de hand gevoeld door de subsidies, aan de zending voor haar scholen en hospitalen gegeven.

Een groot bezwaar is het, dat de zending, naar buiten zich openbarende, allesbehalve een eenheid is. Er werken in Indië talrijke corporaties naast elkander, en ieder doet wat goed is in zijn oogen.

Tot wie zal nu de regering zich richten, indien ze iets met de zending te verhandelen heeft? Of zal zij zich met elke corporatie afzonderlijk onderhouden? Bovendien levert het ook voor menigen zendeling groote moeilijkheden op, indien hij, ter bespreking van een of andere zaak, zijn post verlaten moet, en dikwijls een reis van vele dagen doen moet, om met de regering te spreken in Batavia.

Deze en andere overwegingen hebben geleid tot de oprichting van het Zendingsconsulaat.

Het plan er toe is opgekomen in de ziel van wijlen Dr J. W. Gunning, toen hij in 1900 een zendingsconferentie te Depok op Java bijwoonde; de zendelingen verwierpen echter in dien tijd het plan, bang als zij waren voor een „protestantschen bisschop”.

Het plan is toch doorgezet, en in 1906 kreeg de zaak haar beslag. Toen werd tot uitzending van een zendingsconsul besloten in het Bijbelhuis te Amsterdam.

Het initiatief toch ging uit van het Nederl. Bijbelgenootschap, omdat het wenschelijk was, dat een lichaam buiten de eigenlijke zending staande, en er toch mee verbonden, de zendingscorporaties bij elkander bracht voor deze zaak. En dit is boven verwachting gelukt. Zoo goed als alle zendingscorporaties steunen het Bijbelgenootschap inzake het Zendingsconsulaat door middel van de dusgenaamde Commissie van Advies.

Deze Commissie van Advies is alzoo de verbindingschakel tusschen de zendingslichamen in ons land, gelijk in Indië het Zendingsconsulaat dit is tusschen de arbeiders aldaar.

Ook dit eerste moet niet in betekenissen worden onderschat. De kerkelijke- en de genootschapszending staan los naast elkander, gelukkig niet tegenover elkander. Maar het is toch zoo wenschelijk, en zelfs noodzakelijk, dat zij elkander op „onzijdig” terrein ontmoeten; er zijn zoovele punten van

aanraking, zoovele gemeenschappelijke belangen. Nu, in de Commissie van Advies, waarin de dingen, het Zendingsconsulaat rakende, worden behandeld, ontmoeten zij elkander, leeren zij elkander kennen en waardeeren, en wordt alzoo de noodige medewerking geboren. De hoop wordt gekoesterd, dat uit deze Commissie nog eens een Nationale Zendingstraad voortkomt, gelijk in sommige landen reeds bestaat. Doch zoover is het nog niet.

De eerste zendingsconsul was Dr Baron van Boetzelaer van Dubbeldam; na ongeveer 14 jaar werd hij vervangen door zendeling Crommelin, die kort daarop mr Scheffer naast zich gesteld zag; Mr Scheffer is nu echter opgetreden als zendings-director in ons land.

Het ligt voor de hand, dat het meeste werk achter de schermen geschiedt, en niet voor openbaarmaking geschikt is. Maar alle zendingscorporaties, ook onze zending, weten bij ondervinding, van hoe groot nut, ook financieel voordeel, dit Consulaat is.

De vraag kan gedaan worden, of de zending dan zoo dikwijls met de regering in aanraking komt, dat daarvoor zulk een betrekkelijk kostbare inrichting als het Zendingsconsulaat voor moet worden in stand gehouden.

Men bedenke, dat de taak der regering is, niet alleen maar om de Inlanders in bedwang te houden, maar bepaald om ze op te voeden voor de van verre wenkende zelfstandigheid. Doch buiten den godsdienst om zal dit niet gaan. Het loopt in Indië, evengoed, ja meer nog dan elders, mis, indien aan het volk niet het Christendom wordt gebracht.

De regering zelf kan dit niet doen; zij is „neutraal”; maar toch heeft zij er het grootste belang bij, dat het geschiedt. Nu, de zending doet het. En zal Indië onder den zegen des Heeren in waarheid gekerstend worden, dan zal dat de vrucht van den zendingsarbeid moeten zijn.

Het spreekt echter vanzelf, dat de regering hierbij geen ledig, veel min een onverschillig toeschouwer kan zijn. Zij moet de zending steunen waar zij kan en mag. Dat wil dus zeggen, dat zij niet het eigenlijke zendingswerk steunt; dat is de taak van de kerk des Heeren. Maar de overheid kan subsidie geven voor den arbeid, die door de zending geschiedt in het belang van de opvoeding en opheffing des volks, met name scholen en hospitalen, landarbeid enz.

Op dezen regel zijn uitzonderingen. Zoo heeft de regering steun geboden aan de Rijsche zending in de Bataklanden op Sumatra. Immers door den economischen ondergang van Duitschland dreigde ook dit prachtige Deutsche zendingswerk ten onder te gaan; en de regering, die inzag, dat dit ook tot stoffelijke schade van het Batakvolk zou zijn, heeft dadelijk krachtige hulp geboden. Deze zending ontvangt dan ook voor dit jaar de niet geringe som van f240.000. Wij meenen te weten, dat dit als een soort voorschot bedoeld is.

Het zendingsonderwijs wordt krachtig gesteund. Dat moet ook wel. In 1900 ging nog slechts 2½ pCt. van de kinderen, die daarvoor in de termen vielen, naar school, maar in 1919 reeds 20 pCt.; toen werden dan ook reeds 1619 zendingscholen gesubsidieerd voor een bedrag van zeker f1.500.000 (anderhalf miljoen).

Tegen het aanvaren dezer subsidies kunnen bezwaren worden aangevoerd, waarvan de voornaamste is de dusgenaamde facultatiefstelling; maar in de praktijk is hiervan niet veel te merken; en zonder subsidie zou de zending niet in staat zijn een zoo groot getal van scholen te onderhouden.

Ook de medische arbeid ontvangt den steun der regering. De juiste cijfers zijn niet bekend, doch het mag per jaar zeker wel op f1.000.000 (één miljoen) worden geschat. En dan komt daarbij bijzondere subsidie, zooals een paar honderdduizend gulden voor het bouwen van een nieuw hospitaal te Djocja, enz.

Al zou de regering ook nog zoo met de zending sympathiseeren, toch daarom geeft zij aan haar deze groote sommen niet; het geschiedt, omdat de zending door den medischen dienst voor de hygiënische toestanden van het volk zorgt, en dat is voor de overheid veel waard. Zoo de zending het niet deed, zou zij het zelf moeten doen; en dan werd het zeker niet goedkoper, maar wel duurder.

Bij deze en nog andere financiële regelingen hokt het wel eens; de samenwerking gaat niet steeds langs effen baan. Maar bij andere landen vergeleken, zijn wij te benijden. En het Zendingsconsulaat bewijst in deze dingen gedurig onschatbare diensten.

In de toekomst dreigt een donkere wolk. Immers, er wordt gestreefd naar decentralisatie in het bestuur der Inlanders. Dat beteekent voor de zending, dat zij straks meer te doen zal krijgen met de Inlanders zelf, en die zijn Mohammedanen! Zullen de Inlanders op dezelfde wijze aan de zending steun willen bieden, als nu de Nederlandsche overheid doet? De aanvankelijke ervaring, verzekerde Dr van Boetzelaer, geeft geen reden van ongerustheid. En bovendien, de zending is Gods zaak, en ook deze dingen rusten in Zijn hand alleen.

J. D. W.

Van het
ander bov
goeds geze
onbemilligh
P(roost) sel

Het
wikkelt
wordt
leeren
toren
over-gr
is, dat
eelen
der ker
minder
dingen
ten, m
enig a
grotens
i best
wonder
in het
waren
droefde
en Bus
ling
domin
spreek
en tro
en zij
hooft
Hoe
heeft
is ons
Nieuw
Na '80
om te
nog al
bespot
Johann
type i
en als
Dit la
De aute
dingen. Hy
dominee, e
Hoekstra's
Woords v
der kroon,
dat alleen
kijk op on
onder ons
over en
v.d.m. niet
verruisinge
onderwerp
in ons bl
belangrijk

Gerard
van het m
dominee
de profess
last hebbe
feterende
de kritiek
wat Prof.
verslag v
op den la
Universitei

Als
de st
doekt.
Gods
Da
licht
verkon
gezag
Ma
het o
Alle
hande
studie
wacht
enkele
in hu
En
wel e
een b
Wie
omdat
kunne
onze
gen, z
pelijk
dere
zoeken
tegen
wann
Toe
droeg
gen
zagen
Synos
besels
Bas
heid
eens
de g
daar
wel
hutte
Nis